

**Hallituksen esitys Eduskunnalle paikallishallintouudistukseen
liittyväksi lainsäädännöksi**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi 1 päivänä joulukuuta 1996 voimaan tulevien valtion paikallishallintouudistukseen liittyvien, jo vahvistettujen lakien edellyttämät muutokset julkisesta notaarista annettuun lakiin, pakkokeinolakiin, haastemieslakiin, saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annettuun lakiin sekä tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin.

Julkisesta notaarista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että julkisen notaarin tehtäviä hoitaisi kihlakunnanviraston päällikkö. Päällikön lisäksi julkisena notaarina voisi toimia yksi tai useampi päällikön määräämä muu kelpoisuusvaatimukset täyttävä viraston virkamies. Vastaavasti nykyisestä säännöksestä poistettaisiin nimismies. Henkikirjoittajat olisivat edelleenkin julkisia notaareita, mutta laissa heistä käytettäisiin määritelmää maistraatin päällikkö tai hänen määräämänsä virkamies.

Pakkokeinolain pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten luettelo muutettaisiin vastaamaan uusia virkanimikkeitä. Haastemieslakia muutettaisiin siten, että kaikki avustavat ulosottomiehet toimisivat suoraan lain nojalla haastemiehinä. Nykyisin vain nimismiespiirin avustavat ulosottomiehet ovat haastemiehiä ja kaupunginvoudinvirastojen vastaavilla virkamiehillä on ainoastaan ollut oikeus toimittaa haastaminen ja tiedoksiantaminen

samoin kuin haastemies.

Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annettua lakia ehdotetaan niinkään muutettavaksi vastaamaan uutta nimikkeistöä. Nykyisin voidaan harkinnan mukaan jättää yksityisen oikeutta koskeva nimismiehen kuulutus ja tiedonanto antamatta saamen kielellä. Nimismies korvattaisiin kihlakunnanvirastolla, sen osastolla ja virkamiehellä.

Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettussa laissa säädetään muun muassa kaupunginviskaalinviraston suoritemaksuista. Kaupunginviskaalinvirastot lakkaavat ensi joulukuun alusta ja kaikki syyttäjät siirtyvät oikeusministeriön hallinnonalalle. Tämän vuoksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskee kihlakunnansyyttäjien suoritteita. Ulosottolakia on muutettu siten, että ulosottomiehen menettelyä koskevat muutoksenhakuasiat käsitellään joulukuun alusta alkaen tietyissä käräjäoikeuksissa. Näiden asioiden käsittelystä ehdotetaan perittäväksi samansuuruinen maksu kuin rikosasiain käsittelystä. Maksua ei kuitenkaan perittäisi, jos käräjäoikeus muuttaa ulosottomiehen päätöstä muutoksenhakijan eduksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden paikallishallintouudistukseen liittyvien lakien kanssa eli 1 päivänä joulukuuta 1996.

PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki julkisesta notaarista

Julkisesta notaarista annetun lain 1 §:n 1 momentin (956/77) mukaan julkisia notaareita ovat virkansa puolesta henkikirjoittaja, nimismies ja apulaisnimismies. Saman pykälän toisen momentin mukaan väestökirjahlallinnosta annetussa laissa (76/84) tarkoitettua rekisteritoimistossa voi olla julkisen notaarin virka. Virka voi olla yhdistetty sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Julkisesta notaarista annetun lain 2 §:n mukaan kelpoisuusvaatimuksena julkisen notaarin virkaan on oikeustieteen kandidaatin tutkinto ja kokemus oikeudellisissa tehtävissä. Jos rekisteritoimistossa on useampia julkisia notaareja, heidän tehtävänsä määräytyvät rekisteritoimiston työjärjestyksen mukaan.

Rekisteritoimistoja on tällä hetkellä 59 ja niissä toimii yli 60 henkikirjoittajaa. Näiden lisäksi rekisteritoimistoissa on yhteensä vain kaksi julkisen notaarin virkaa. Nimismiespiirejä on 205 ja niissä on noin 170 nimismiestä ja yli 90 apulaisnimismiestä. Nimismiehet ovat hoitaneet poliisi-, syyttäjä- ja ulosottoasioiden lisäksi yleishallintotehtäviä, joihin on kuulunut muun muassa julkisena notaarina toimiminen.

Julkisesta notaarista annetun lain 4 §:n mukaan julkinen notaari on velvollinen pyynnöstä muun muassa toimittamaan protesteja vekselilain (242/32) ja shekkilain (244/32) nojalla, antamaan täysivaraisuustodistuksia sekä todistamaan oikeaksi allekirjoituksia ja jäljennöksiä. Edelleen julkinen notaari on velvollinen todistamaan, että viranomaisella tai henkilöllä on oikeus ryhtyä määrätynlaiseen virkatoimeen tai että joku on määrätysssä virka-asemassa tai omaa määrätyn pätevyyden taikka on oikeudellisesti pätevä edustamaan toista. Julkisen notaarin velvollisuutena on olla todistajana läsnä talutuslokeroon tai muun säilytyspaikan sulkeemisessa taikka avaamisessa sekä valvoa arvontoja ja toimittaa obligaatioiden, osakkeiden tai muiden arvopapereiden arvontoja. Julkisen notaarin on lisäksi suoritettava ne muut tehtävät, jotka on erikseen laissa tai asetuksessa julkisen notaarin velvollisuudeksi säädetty. Hän voi vastaanottaa isyyslain

15 §:ssä tarkoitettua tunnustamislausuman sekä toimittaa kuulemisen ja vastaanottaa hyväksymisen, joista säädetään lain 18 §:ssä. Julkinen notaari on lisäksi haastemieslain (505/86) nojalla oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon. Julkinen notaari on kaupanvahvistaja-asetuksen (1080/79) mukaan myös julkinen kaupanvahvistaja.

Julkisten notaareiden suoritteiden lukumäärä oli vuonna 1994 noin 150 000. Suurin osa näistä oli rekisteritoimistoissa toimivien julkisten notaareiden suoritteita. Rekisteritoimistojen noin 100 000:sta julkisen notaarin toimenpiteestä Helsingin rekisteritoimiston osuus oli noin 65 000. Suurimmat tehtäväryhmät olivat allekirjoitusten ja asiakirjajäljennösten oikeaksi todistamisia. Myös vuonna 1995 rekisteritoimistoissa tehtiin noin 100 000 julkisen notaarin toimenpidettä.

Kuluvan vuoden joulukuun 1 päivänä toteutetaan valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain (126/92) edellyttämä paikallishallinnon uudistaminen. Poliisi- ja nimismiespiirit samoin kuin kaupunginviskaalin- ja kaupunginvoudinvirastot virka-alueineen korvataan 90 kihlakunnalla ja niihin perustettavilla kihlakunnanvirastoilla osastoinen sekä erillisillä virastoilla. Tuossa yhteydessä eriytetään toisistaan poliisi-, syyttäjä- ja ulosotto tehtävät. Nykyisen organisaation mukaiset virat lakkautetaan ja niiden tilalle perustetaan uudet virat. Samalla virkanimikkeet muuttuvat. Uudistuksen toteututtua voidaan kihlakunnanviraston päällikkönä toimivia nimismiehen virkoja perustaa vain poliisin hallinnosta annetun lain 6 a §:ssä (156/96) säädettyistä erityisistä syistä. Mikäli nimismiehen virka perustetaan, hoitaa nimismies kihlakunnanviraston poliisi- ja ulosotto-osastojen päälliköiden tehtävät. Nimismies voidaan määrätä hoitamaan myös syyttäjäosaston päällikön tehtäviä. Valtioneuvosto on päättänyt perustaa nimismiehen virkoja seitsemään kihlakuntaan.

Valtioneuvoston päätöksellä (1438/95) on erilliset virastot perustettu Helsingin, Hämeenlinnan, Joensuun, Jyväskylän, Kotkan, Kuopion, Lahden, Lappeenrannan, Oulun, Porin, Tampereen, Turun ja Vaasan kihlakuntiin. Erillisten virastojen osalta ei ole säädetty, kenelle yleishallintotehtävät kuuluvat. Kaikissa edellä mainituissa kaupungeis-

sa toimii nykyisin rekisteritoimisto ja vastuudessa maistraatti.

Paikallishallintouudistukseen liittyvä, ensi joulukuun alusta voimaan tuleva rekisterihallintolaki (166/96) kumoaa väestökirjahallinnosta annetun lain. Rekisterihallintolain mukaan nykyiset rekisteritoimistot muuttuvat maistraateiksi, jotka toimivat kihlakunnanvirastoissa tai erillisinä virastoina. Samalla näiden paikallisviranomaisten määrä vähenee 37:aan. Rekisterihallinnon palvelujen saatuuden turvaamiseksi perustetaan kuitenkin palvelutoimistoja lähtökohtaisesti siten, että palveluja on saatavilla kaikilla niillä paikkakunnilla, joissa nykyisin toimii rekisteritoimisto. Ahvenanmaan maakunnassa rekisterihallinnon paikallisviranomaisen tehtävät hoitaa lääninhallitus. Rekisterihallintoasetuksen (248/96) 4 §:n 2 momentin mukaan maistraatti hoitaa yleishallinto- ja palvelutehtäviä siten kuin niistä erikseen säädetään. Saman pykälän 3 momentissa säädetään, että maistraatin virkamiehellä voi olla muun muassa julkiselle notaarille kuuluvia tehtäviä.

Organisaatiouudistuksen vuoksi on tarpeen muuttaa julkisesta notaarista annetun lain luetteloa virkamiehistä, jotka ovat velvollisia toimimaan julkisina notaareina. Joulukuun 1 päivänä 1996 voimaan tulevan kihlakunnanvirastosta annetun asetuksen (859/94) 2 §:n 1 momentin mukaan kihlakunnanvirasto on lääninhallituksen alainen paikallinen yleishallintoviranomainen. Asetuksen 5 §:n 2 momentin mukaan lääninhallitus määrää kihlakunnanviraston jonkin yksikön päällikön hoitamaan viraston päällikön tehtäviä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Viraston päällikkö eli kihlakunnanimismies ratkaisee asetuksen 9 §:n 1 momentin nojalla virastolle yleishallintoviranomaisena kuuluvat asiat.

Koska kihlakunnanvirasto toimii yleishallintoviranomaisena ja viraston päällikkö ratkaisee yleishallintoasiat, on luontevaa, että kihlakunnanvirastossa hoidetaan myös julkisen notaarin tehtäviä. Julkisen notaarina toimiminen ehdotetaan säädettäväksi kihlakunnanviraston päällikön tehtäväksi. Toisaalta varsinkin suurimmissa kihlakunnanvirastoissa päälliköllä on toimialaansa ja viraston hallintoon liittyviä tehtäviä siinä määrin, että julkisen notaarin tehtävät saattaa olla tarkoituksenmukaisempaa keskittää virastossa yhdelle tai tarvittaessa useammalle muulle virkamiehelle. Tämän vuoksi säännös ehdotetaan kirjoitettavaksi siten, että kihlakunnan-

viraston päällikkö voi määrätä yhden tai useamman kelpoisuusvaatimukset täyttävän virastonsa virkamiehen toimimaan julkisena notaarina. Työjärjestyksessä voitaisiin määrätä työnjaosta silloin, kun virastossa toimii useita julkisia notaareita.

Henkikirjoittajat, jotka nykyisin hoitavat pääosan julkisen notaarin tehtävistä, toimisivat edelleenkin julkisina notaareina. Rekisterihallinnon organisaatiouudistuksen valmistelun yhteydessä on tehty ehdotuksia henkikirjoittajan nimikkeen muuttamisesta nykyisiin tehtäviin ja uuteen organisaatioon paremmin sopivaksi. Asiaa selvitetään parhaillaan sisäasiainministeriössä. Mahdollinen nimikkeen muutos on ennakoitu tässä esityksessä siten, että henkikirjoittajan sijasta ehdotetaan säädettäväksi julkisen notaarin tehtäviä hoitaviksi virkamieheksi maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä kelpoisuusvaatimukset täyttävä maistraatin virkamies. Tämä koskee sekä kihlakunnanviraston yhteydessä että erillisenä virastona toimivan maistraatin virkamiehiä.

Paikallishallintouudistuksen toteuduttua lääninhallitus hoitaa rekisterihallinnon paikallisviranomaisen tehtävät Ahvenanmaan maakunnassa. Nykyisin Ahvenanmaalla ovat julkisia notaareita virkansa puolesta henkikirjoittaja, maakunnansyyttäjä ja maakunnanvouti. Lisäksi maakunnan lääninhallitus on voinut määrätä julkiseksi notaariksi sellaisen virkamiehensä, jolta vaaditaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että Ahvenanmaan maakunnassa julkisina notaareina toimisivat lääninhallituksen määräämät, kelpoisuusvaatimukset täyttävät lääninhallituksen virkamiehet sekä edelleenkin maakunnansyyttäjä ja maakunnanvouti.

Koska ehdotus mahdollistaa sen, että julkisia notaareita voi olla maistraatissa ja kihlakunnanvirastossa useita, arvioidaan julkisten notaareiden palveluiden saatavuuden olevan riittävä. Ehdotuksen mukaan julkisina notaareina toimisivat siis ensi joulukuun 1 päivästä lukien muualla kuin Ahvenanmaalla kihlakunnanvirastojen ja maistraattien päälliköt sekä heidän määräämänsä kihlakunnanviraston ja maistraatin virkamiehet. Kuten nykyisin rekisteritoimistoihin, vastaisuudessa maistraatteihinkin voitaisiin tarvittaessa perustaa erillisiä julkisen notaarin virkoja.

Rekisteritoimistoissa julkisen notaarin virka voi olla yhdistettynä muuhun sellaiseen

virkaan, jonka kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto. Käytännössä julkisen notaarin tehtävät kuuluvat nykyisin rekisteritoimistossa lakimiehen tutkinnon suorittaneille henkikirjoittajille ja muualla nimismiehille. Kelpoisuusvaatimukset sellaisen julkisen notaarin kohdalla, jonka virka on ollut yhdistettynä muuhun rekisteritoimiston virkaan ja erillisen julkisen notaarin osalta ovat erilaiset, kun julkisen notaarin erillisessä virassa on edellytetty oikeustieteen kandidaatin tutkinnon lisäksi kokemusta oikeudellisissa tehtävissä. Käytännössä ne virkamiehet, jotka ehdotuksen mukaan voisivat hoitaa julkisen notaarin tehtäviä, ovat hankkineet kokemusta myös oikeudellisissa asioissa. Kun tämä kelpoisuusvaatimus on käsitteenä varsin väljä, ehdotetaan, että vastaisuudessa kaikilla julkisen notaarin tehtäviä suorittavilla olisi kelpoisuusvaatimuksena ainoastaan oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaminen. Jos erillisiä julkisen notaarin virkoja on vastaisuudessa tarpeen perustaa, tulee viran täyttämisen yhteydessä harkittavaksi myös henkilön tosiasiallinen pätevyys tehtävien hoitamiseen.

1.2. Pakkokeinolaki

Pakkokeinolain 1 luvun 6 §:n mukaan pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat muun muassa pykälän 1 kohdassa luetellut poliisivirkamiehet, kuten nimismies, apulaisnimismies, poliisimestari ja apulaispoliisimestari.

Nykyisin poliisin paikallishallintoviranomaisia ovat poliisin hallinnosta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan poliisipiirit. Poliisipiirejä ovat poliisilaitokset ja nimismiespiirit. Poliisipiirin päällikkönä on poliisilaitoksessa poliisimestari ja nimismiespiirissä nimismies. Ensi joulukuun alusta lukien poliisin paikallishallintoviranomainen on kihlakunnanviraston osastona tai kihlakunnan erillisenä virastona toimiva poliisilaitos. Jokaisessa kihlakunnassa tulee olemaan kihlakunnan poliisipäällikkö, joka johtaa paikallista poliisilaitosta. Poikkeuksen muodostavat ne kihlakunnat, joihin valtioneuvosto on poliisin hallinnosta annetun lain 6 a §:n nojalla päättänyt perustaa nimismiehen viran. Tällöin nimismies toimii kihlakunnanviraston poliisiosaston päällikkönä.

Organisaatiouudistus merkitsee sitä, että nykyisin nimismiehelle, apulaisnimismiehelle,

poliisimestarille ja apulaispoliisimestarille kuuluvia poliisin tehtäviä hoitavat jatkossa poliisipäällikkö ja apulaispoliisipäällikkö. Nimismiehet, joita tulee olemaan vain muutamassa kihlakunnassa, hoitavat poliisin tehtäviä sekä lisäksi muita tehtäviä. Apulaisnimismiehen virkoja ei enää tule olemaan.

Edellä sanotun virkanimikkeiden muutoksen vuoksi ehdotetaan, että pakkokeinolakia muutetaan siten, että pidättämiseen oikeutettujen virkamiesten luettelosta poistetaan apulaisnimismiehen, poliisimestarin ja apulaispoliisimestarin nimikkeet. Vastaavasti luetteloon lisättäisiin poliisipäällikkö ja apulaispoliisipäällikkö.

Vielä ehdotetaan, että säännöksestä poistetaan apulaispoliisitarkastajan nimike, koska näiden poliisin lääninjohtoon kuuluneiden virkamiesten nimikkeet on muutettu 1 päivästä maaliskuuta 1995 lukien poliisitarkastajiksi. Vastaavasti säännökseen lisättäisiin viimeksi mainittu nimike.

1.3. Haastemieslaki

Haastemieslain 1 §:n 1 momentin (1435/92) mukaan haastemiehiä ovat tuomioistuimen tai poliisin palveluksessa olevat haastemiehen esimiehen tai haastemiehen viran haltijat. Nimismiespiirissä avustava ulosottomies on myös haastemies. Lain 6 §:n mukaan haastamisen ja tiedoksiannon on oikeutettu suorittamaan niin kuin haastemies muun muassa kaupunginvoudiviraston avustava ulosottomies. Nimismiespiireissä avustaville ulosottomiehille on suoraan lain nojalla annettu haastemiehen asema lähinnä haastemiesten määrän riittävyys turvaamiseksi. Samasta syystä ehdotetaan, että paikallishallintouudistuksen toteuduttuakin kaikki avustavat ulosottomiehet olisivat suoraan lain nojalla haastemiehiä. Tehtävä sopii heille hyvin ottaen huomioon heidän muut tehtävänsä. Avustavat ulosottomiehet joutuvat liikkumaan paljon piirinsä alueella ja siksi he tuntevat toimialueensa asukkaat.

Alioikeusuudistuksen toteutuessa 1 päivänä joulukuuta 1993 siirrettiin poliisille kuuluneet haastemiehen virat tuomioistuihin. Koska poliisipiireissä ei enää nykyisin ole haastemiehen virkoja eikä ensi joulukuun alusta lukien myöskään poliisilaitoksissa ole avustavan ulosottomiehen virkoja, ehdotetaan lain 1 §:ää muutettavaksi myös tältä osin.

Haastemieslain 2 §:n mukaan tuomioistui-

men palveluksessa olevan haastemiehen toimialue on tuomiopiiri ja poliisin palveluksessa olevan vastaavasti poliisiopiiri. Kun avustavat ulosottomiehet siirtyvät oikeusministeriön hallinnonalalle, on heidän toimialueensa määriteltävä uudelleen. Tämän vuoksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että avustavan ulosottomiehen toimialueen todetaan olevan asianomaisen kihlakunnanviraston ulosotto-osaston tai kihlakunnan ulosottoviraston toimialue. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi vielä siten, että pykälässä todettaisiin myös niiden virkamiesten toimialue, jotka ovat oikeutettuja suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon niin kuin haastemies. Toimialue olisi sama kuin näiden virkamiesten muukin virka-alue. Esimerkiksi poliisilaitoksen päällikön tähän tehtävään määräämä poliisimies voisi toimittaa tiedoksiannon poliisilaitoksen virka-alueella eli asianomaisessa kihlakunnassa.

Samoin ehdotetaan organisaatiouudistuksen vuoksi muutettavaksi lain 6 §:n 1 momentin 2 kohta, jonka mukaan haastamisen ja tiedoksiannon on oikeutettu suorittamaan myös poliisiopiirin päällikön määräämä poliisiopiirin palveluksessa oleva virkamies tai toimihenkilö. Poliisiopiiri muutettaisiin poliisilaitokseksi. Toimihenkilö-nimike poistettaisiin vanhentuneena.

1.4. Laki saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa

Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain (516/91) 9 §:n mukaan väestölle annettavat julkipanot, ilmoitukset ja kuulutukset sekä laissa lueteltujen viranomaisten antamat muut vastaavat asiakirjat on saamelaisten kotiseudulla laadittava ja annettava myös saamen kielellä. Saman pykälän toisen momentin mukaan eräiden viranomaisten, muun muassa nimismiehen antamat kuulutukset ja tiedonannot yksityisen oikeutta koskevissa asioissa voidaan kuitenkin harkinnan mukaan jättää antamatta saamen kielellä.

Nimismies on nykyisin maaseudulla poliisi-, syyttäjä-, ulosotto- ja yleishallintoviranomainen. Paikallishallintouudistuksen toteututtua nimismiehiä on enää muutamassa kihlakunnassa Pohjois-Suomessa. Nimismiehet hoitavat poliisi- ja ulosotto-osaston päällikön tehtävät. Kittilän ja Käsivarren kihlakunnissa nimismies tulee toimimaan myös syyttäjänä.

Saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että nimismiehen sijasta säännökseen otetaan kihlakunnanviraston tai sen osaston tai kihlakunnan erillisen viraston taikka niiden virkamiehen antamat kuulutukset ja tiedonannot yksityisen oikeutta koskevissa asioissa. Toisin sanoen viranomaisluetteloa muutettaisiin vastaamaan kattavasti paikallishallinnon uudistamisen mukanaan tuomia uusia nimikkeitä siitä huolimatta, ettei saamelaisten asuinalueella tällä hetkellä ole yhtään erillistä virastoa ja kihlakunnanviraston päällikkönä toimii aina nimismies. Nimismies tulee saamen kielen alueella antamaan kuulutukset ja tiedonannot kihlakunnanviraston nimissä sekä sen osaston nimissä, minkä päällikön tehtäviä hän hoitaa. Silloin, kun syyttäjän tehtäviä hoitaa kihlakunnansyyttäjä, tämä antaa toimialaansa liittyvät kuulutukset ja tiedonannot. Vastaavasti maistraatin päällikkö antaa tämän kihlakunnanviraston osastona toimivan viranomaisen kuulutukset ja tiedonannot.

Ehdotettu muutos vastaa kielilain 10 §:n jo vahvistettua muutosta, joka tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996. Mainitun säännöksen mukaan muun muassa kihlakunnanviraston tai sen osaston tai kihlakunnan erillisen viraston taikka niiden virkamiehen kaksikielisellä virka-alueella viran puolesta antamat kuulutukset ja tiedonannot yksityisen oikeutta koskevissa asioissa voidaan harkinnan mukaan kirjoittaa ainoastaan väestön enemmistön kielellä, jollei hakija toisin vaadi.

1.5. Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista

Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 1 §:n (1651/95) mukaan lakia sovelletaan muun muassa kaupunginviskaalin suoritteisiin. Paikallishallintouudistuksen toteutuessa kaikki syyttäjät tulevat oikeusministeriön hallinnonalalle. Syyttäjien virkanimikkeenä tulee olemaan johtava kihlakunnansyyttäjä tai kihlakunnansyyttäjä. Vastaavasti kuin nykyisinkin on syyttäjien suoritteista säädettävä perittäväksi maksu. Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännös koskisi vastaisuudessa kaikkia kihlakunnansyyttäjiä.

Ulosottomiehen menettelyä koskevien

muutoksenhakuasioiden käsittely siirtyy 1 päivänä joulukuuta 1996 ulosotonhaltijoina toimivilta lääninhallituksilta laissa määrättyille käräjäoikeuksille. Ulosottovalituksia ja -kanteluita on vuositasolla ollut noin 1 200. Muutoksenhaun kohteena olleita päätöksiä on muutettu noin 20 prosentissa tapauksista. Ulosottovalitusten käsittely lääninhallituksissa on ollut maksutonta. Tuomioistuinkäsittely on pääsääntöisesti maksullista. Täydelle maksuttomuudelle ei puheena olevan asiarühmänkään osalta ole perusteita. Maksun taso on kuitenkin pidettävä niin alhaisena, ettei se tosiasiallisesti estä muutoksen hakemista väääräksi koettuun ulosottomiehen päätökseen. Kohtuullisena maksun suuruutena voidaan pitää rikosasian käsittelystä säädettyä maksua, joka on 350 markkaa. On huomattava, että maksuttomasta oikeudenkäynnistä annettua lakia on muutettu (200/96) ensi joulukuun alusta siten, että maksuton oikeudenkäynti on mahdollista myöntää myös ulosottolain mukaisessa valitusasiassa. Maksuton oikeudenkäynti vapauttaa muun muassa käsittelymaksun suorittamisvelvollisuudesta tuomioistuimissa. Ulosotonhaltijan luona vireille pannussa asiassahan maksutonta oikeudenkäyntiä ei nyt voida myöntää. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 7 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että mikäli käräjäoikeus muuttaa ulosottomiehen päätöstä muutoksenhakijan eduksi, ei tältäperittäisi maksuja.

2. Esityksen vaikutukset

Laki julkisesta notaarista annetun lain muuttamisesta saattaa merkitä, että julkisten notaareiden määrä vähenee. Toisaalta säännös mahdollistaisi useiden julkisten notaareiden määräämisen kihlakunnanvirastoon. Julkisen notaarin palveluja olisi edelleenkin saatavilla niillä paikkakunnilla, joissa nykyisin on rekisteritoimisto. Palvelujen saatavuus olisi turvattu kaikissa kihlakunnissa. Ottaan

huomioon, että suuri osa julkisten notaareiden palveluista on nykyisinkin hankittu rekisteritoimistoista, ehdotettua julkisten notaareiden palvelujen saatavuutta voidaan pitää turvattuna.

Pakkokeinolain ehdotettu muutos ei sisältäisi asiallista muutosta nykyiseen verrattuna. Poliisimiesten oikeus pidättää henkilöä säilyisi nykyisessä laajuudessaan.

Haastemieslain muutos lisäisi niiden virkamiesten määrää, jotka toimivat virkansa puolesta haastemiehinä. Kun kaupunginvoudinvirastojenkin avustavat ulosottomiehet ovat voineet toimittaa haasteita ja tiedoksiantoja, ei tosiasialliseen tilanteeseen verrattuna tapahtuisi suurta muutosta.

Saamen kielen käyttämisestä annetun lain muutos ei merkitsisi nykyiseen verrattuna asiallista muutosta.

Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset lisäisivät oikeusministeriön hallinnonalalle kertyviä maksutuloja noin 300 000 markkaa vuodessa.

Ehdotetut muutokset eivät aiheuttaisi muita organisatorisia tai taloudellisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Ehdotuksesta on pyydetty sisäasiainministeriön, Suomen haastemiehet r.y:n, Avustavat ulosottomiehet ja haastemiehet r.y:n sekä Suomen Ulosottoapulaisten yhdistys r.y:n lausunto.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan samanaikaisesti valtion paikallishallinnon uudistamiseen liittyvien lakien kanssa eli 1 päivänä joulukuuta 1996.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**julkisesta notaarista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* julkisesta notaarista 9 päivänä kesäkuuta 1960 annetun lain (287/60) 1 ja 2 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 § 16 päivänä joulukuuta 1977, 6 päivänä elokuuta 1982 ja 18 päivänä joulukuuta 1992 annetuissa laeissa (956/77, 604/82, 1420/92), sekä 2 § mainituissa 16 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa, seuraavasti:

1 §

Julkisia notaareita ovat maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies sekä kihlakunnanviraston päällikkö ja hänen määräämänsä kihlakunnanviraston virkamies. Julkiseksi notaariksi määrättävän tulee täyttää 2 §:ssä säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Jos maistraatissa tai kihlakunnanvirastossa on useampia julkisia notaareita, heidän tehtävänsä määräytyvät työjärjestyksen mukaan.

Maistraatissa voi olla julkisen notaarin virka. Virka voi olla yhdistetty sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Ahvenanmaan maakunnassa julkisia notaareita ovat lääninhallituksen määräämät, 2

§:ssä säädetyt kelpoisuusvaatimukset täyttävät lääninhallituksen virkamiehet sekä maakunnansyyttäjä ja maakunnanvouti.

2 §

Julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

Maistraatin virkamies, joka on nimitetty ennen tämän lain voimaantuloa henkikirjoittajan virkaan, voi sen estämättä, mitä 1 ja 2 §:ssä säädetään, toimia julkisena notaarina.

2.

Laki**pakkokeinolain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/87) 1 luvun 6 §:n 1 kohta, sellaisena kuin se on 17 päivänä helmikuuta 1995 annetussa laissa (213/95), seuraavasti:

6 §

Pidättämiseen oikeutettu virkamies

Pidättämisestä päättää *pidättämiseen oikeutettu virkamies*. Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat:

1) poliisiyliohtaja, poliisijohtaja, poliisiylyl tarkastaja, lääninpoliisineuvos, poliisitarkastaja, lääninylikomisario, lääninkomisario, poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, nimismies, ulkomaalaisyksikön

toimistonjohtaja, keskusrikospoliisin päällikkö ja apulaispäällikkö, keskusrikospoliisin tutkintatoimiston toimistopäällikkö ja kansainvälisten asioiden toimiston toimistopäällikkö, suojelupoliisin päällikkö ja suojelupoliisin toimintayksikön päällikkönä toimiva osastopäällikkö, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

3.

Laki**haastemieslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 27 päivänä kesäkuuta 1986 annetun haastemieslain (505/86) 1 §:n 1 momentti, 2 § sekä 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti ja 2 § 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1435/92) ja 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1263/94), seuraavasti:

1 §

Haastemiehet

Haastemiehiä ovat virkansa puolesta haastemiehen esimiehet, haastemiehet ja avustavat ulosottomiehet.

2 §

Haastemiehen toimialue

Tuomioistuimen palveluksessa olevan haastemiehen toimialue on tuomiopiiri ja avustavan ulosottomiehen asianomaisen kihlakunnan ulosottoviraston tai kihlakunnanviraston ulosotto-osaston toimialue. Muun virkamiehen, joka 6 §:n mukaisesti on oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedok-

siannon, toimialueena on se virka-alue, jossa hän on päätehtävässään toimivaltainen.

6 §

Muut tiedoksiantoon oikeutetut

Haastamisen ja tiedoksiannon on oikeutettu suorittamaan niin kuin haastemies:

- 1) poliisimies, virallinen syyttäjä, ulosottomies, julkinen notaari sekä rajavartiomies;
- 2) tuomioistuimen tai poliisilaitoksen päällikön määräämä asianomaisen tuomioistuimen tai poliisilaitoksen palveluksessa oleva virkamies;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

4.

Laki**saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (516/91) 9 §:n 2 momentti seuraavasti:

9 §

Käräjäoikeuden, tuomarin, kihlakunnanviraston tai sen osaston tai kihlakunnan erillisen viraston taikka niiden virkamiehen viran puolesta antamat kuulutukset ja tiedonannot

yksityisen oikeutta koskevissa asioissa voidaan kuitenkin harkinnan mukaan jättää antamatta saamen kielellä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

5.

Laki**tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (701/93) 1 § ja 3 §:n 1 momenttiin käräjäoikeutta koskeva kohta,
 sellaisina kuin ne ovat 22 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1651/95), sekä *lisätään* 7 §:n 1 momenttiin uusi 7 a kohta seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tuomioistuimen, haastemiehen sekä kihlakunnansyyttäjän ja maakunnansyyttäjän suoritteista peritään maksuja valtiolle sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa peritään maksuja samojen perusteiden mukaisesti kuin lääninoikeudessa.

3 §

Oikeudenkäyntimaksu

Riita-, rikos-, alistus- ja muutoksenhakuasian, ylimääräistä muutoksenhakua koskevan asian sekä lääninoikeudessa ja vesioikeudessa myös muun lainkäyttöasian käsittelystä peritään oikeudenkäyntimaksua seuraavasti:

Tuomioistuin	mk
käräjäoikeus	
— rikosasia ja ulosottolain mukainen muutoksenhakuasia	350

7 §

Maksuvelvollisuudesta vapaat

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

7a) muutoksenhakija käräjäoikeudessa, jos käräjäoikeus muuttaa ulosottomiehen päätöstä muutoksenhakijan eduksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Olli-Pekka Heinonen*

1. Laki

julkisesta notaarista annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisesta notaarista 9 päivänä kesäkuuta 1960 annetun lain (287/60) 1 ja 2 §, sellaisina kuin ne ovat, 1 § 16 päivänä joulukuuta 1977, 6 päivänä elokuuta 1982 ja 18 päivänä joulukuuta 1992 annetuissa laeissa (956/77, 604/82, 1420/92), sekä 2 § mainituissa 16 päivänä joulukuuta 1977 annetussa laissa, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Julkisia notaareita ovat *vir kansa puolesta* henkikirjoittaja, nimismies ja apulaisnimismies.

Väestökirjahallinnosta annetussa laissa (76/84) tarkoitettussa rekisteritoimistossa voi olla julkisen notaarin virka. Virka voi olla yhdistetty sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto. *Jos rekisteritoimistossa on useampia julkisia notaareita, heidän tehtävänsä määräytyvät rekisteritoimiston työjärjestyksen mukaan.*

Ahvenanmaan maakunnassa julkisia notaareita ovat *vir kansa puolesta* henkikirjoittaja, maakunnansyyttäjä ja maakunnanvouti. Ahvenanmaan maakunnan lääninhallitus voi lisäksi määrätä julkiseksi notaariksi lääninhallituksen sellaisen virkamiehen, jolta kelpoisuusehtona vaaditaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto

2 §

Kelpoisuusvaatimuksena *erilliseen* julkisen notaarin *virkaan* on oikeustieteen kandidaatin tutkinto *ja kokemus oikeudellisissa tehtävissä.*

Ehdotus

1 §

Julkisia notaareita ovat *maistraatin päällikkö ja hänen määräämänsä maistraatin virkamies sekä kihlakunnanviraston päällikkö ja hänen määräämänsä kihlakunnanviraston virkamies. Julkiseksi notaariksi määrättävän tulee täyttää 2 §:ssä säädettyt kelpoisuusvaatimukset. Jos maistraatissa tai kihlakunnanvirastossa on useampia julkisia notaareita, heidän tehtävänsä määräytyvät työjärjestyksen mukaan.*

Maistraatissa voi olla julkisen notaarin virka. Virka voi olla yhdistetty sellaiseen virkaan, jonka kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Ahvenanmaan maakunnassa julkisia notaareita ovat *lääninhallituksen määräämät, 2 §:ssä säädettyt kelpoisuusvaatimukset täyttävät lääninhallituksen virkamiehet* sekä maakunnansyyttäjä ja maakunnanvouti.

2 §

Julkisen notaarin kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

Maistraatin virkamies, joka on nimitetty ennen tämän lain voimaantuloa henkikirjoittajan virkaan, voi sen estämättä, mitä 1 ja 2 §:ssä säädetään, toimia julkisena notaarina.

2.

Laki**pakkokeinolain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/87)1 luvun 6 §:n 1 kohta, sellaisena kuin se on 17 päivänä helmikuuta 1995 annetussa laissa (213/95), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Pidättämiseen oikeutettu virkamies

Pidättämisestä päättää *pidättämiseen oikeutettu virkamies*. Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat:

1) poliisiylijohtaja, poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja, lääninpoliisineuvos, apulaispoliisitarkastaja, lääninylikomisario, lääninkomisario, nimismies, *apulaisnimismies*, *poliisimestari*, *apulaispoliisimestari*, ulkomaalaisyksikön toimistonjohtaja, keskusrikospoliisin päällikkö ja apulaispäällikkö, keskusrikospoliisin tutkintatoimiston toimistopäällikkö ja kansainvälisten asioiden toimiston toimistopäällikkö, suojelupoliisin päällikkö ja suojelupoliisin toimintayksikön päällikkönä toimiva osastopäällikkö, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario.

1) poliisiylijohtaja, poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja, lääninpoliisineuvos, *poliisitarkastaja*, lääninylikomisario, lääninkomisario, *poliisipäällikkö*, *apulaispoliisipäällikkö*, nimismies, ulkomaalaisyksikön toimistonjohtaja, keskusrikospoliisin päällikkö ja apulaispäällikkö, keskusrikospoliisin tutkintatoimiston toimistopäällikkö ja kansainvälisten asioiden toimiston toimistopäällikkö, suojelupoliisin päällikkö ja suojelupoliisin toimintayksikön päällikkönä toimiva osastopäällikkö, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

3.

Laki

haastemieslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 27 päivänä kesäkuuta 1986 annetun haastemieslain (505/86) 1 §:n 1 momentti, 2 § sekä 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti ja 2 § 18 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1435/92) ja 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1263/94), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Haastemiehet

Haastemiehet

Haastemiehiä ovat tuomioistuimen tai poliisin palveluksessa olevat haastemiehen esimiehen tai haastemiehen viran haltijat. Nismiespiirissä avustava ulosottomies on myös haastemies.

Haastemiehiä ovat virkansa puolesta haastemiehen esimiehet, haastemiehet ja avustavat ulosottomiehet.

2 §

2 §

Haastemiehen toimialue

Haastemiehen toimialue

Tuomioistuimen palveluksessa olevan haastemiehen toimialue on tuomiopiiri ja poliisin palveluksessa olevan vastaavasti poliisipiiri.

Tuomioistuimen palveluksessa olevan haastemiehen toimialue on tuomiopiiri ja avustavan ulosottomiehen asianomainen kihlakunnan ulosottoviraston tai kihlakunnanviraston ulosotto-osaston toimialue. Muun virkamiehen, joka 6 §:n mukaisesti on oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon, toimialueena on se virka-alue, jossa hän on päätehtävässään toimivaltainen.

6 §

Muut tiedoksiantoon oikeutetut

Haastamisen ja tiedoksiannon oikeutettu suorittamaan niin kuin haastemies:

1) poliisimies, virallinen syyttäjä, ulosottomies ja kaupunginvoudinviraston avustava ulosottomies, julkinen notaari, sekä rajavartiomies;

2) tuomioistuimen tai poliisipiirin päällikön määräämä asianomaisen tuomioistuimen

1) poliisimies, virallinen syyttäjä, ulosottomies, julkinen notaari sekä rajavartiomies;

2) tuomioistuimen tai poliisilaitoksen päällikön määräämä asianomaisen tuomioistui-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

tai poliisipiirin palveluksessa oleva virkamies tai toimihenkilö;

men tai poliisilaitoksen palveluksessa oleva virkamies;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

4. **Laki** saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (516/91) 9 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9 §

Alioikeuden, tuomarin ja nimismiehen viran puolesta antamat kuulutukset ja tiedonannot yksityisen oikeutta koskevissa asioissa voidaan kuitenkin harkinnan mukaan jättää antamatta saamen kielellä.

Käräjäoikeuden, tuomarin, kihlakunnanviraston tai sen osaston tai kihlakunnan erillisen viraston taikka niiden virkamiehen viran puolesta antamat kuulutukset ja tiedonannot yksityisen oikeutta koskevissa asioissa voidaan kuitenkin harkinnan mukaan jättää antamatta saamen kielellä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

5.

Laki

tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (701/93) 1 § ja 3 §:n 1 momentin käräjäoikeutta koskeva kohta,
 sellaisina kuin ne ovat 22 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1651/96), sekä *lisätään* 7 §:n 1 momenttiin uusi 7 a kohta, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §
Soveltamisala

1 §
Soveltamisala

Tuomioistuimen, haastemiehen sekä kaupunginviskaalin ja maakunnansyyttäjän suoritteista peritään maksuja valtiolle sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa peritään maksuja samojen perusteiden mukaisesti kuin lääninoikeudessa.

Tuomioistuimen, haastemiehen sekä *kihlakunnansyyttäjän* ja maakunnansyyttäjän suoritteista peritään maksuja valtiolle sen mukaan kuin tässä laissa säädetään. Ahvenanmaan hallintotuomioistuimessa peritään maksuja samojen perusteiden mukaisesti kuin lääninoikeudessa.

3 §

Oikeudenkäyntimaksu

Riita-, rikos-, alistus- ja muutoksenhakuasian, ylimääräistä muutoksenhakua koskevan asian sekä lääninoikeudessa ja vesioikeudessa myös muun lainkäyttöasian käsittelystä peritään *oikeudenkäyntimaksua* seuraavasti:

Tuomioistuin	mk	Tuomioistuin	mk
käräjäoikeus		käräjäoikeus	
— rikosasia	350	— rikosasia ja ulosottolain mukainen muutoksenhakuasia	350

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

Maksuvelvollisuudesta vapaat

Tämän lain mukaisten maksujen suorittamisesta ovat vapaat:

7a) muutoksenhakija käräjäoikeudessa, jos käräjäoikeus muuttaa ulosottomiehen päätöstä muutoksenhakijan eduksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.
